

Komáromi Öregdiák

A komáromi magyar gimnázium BARÁTI KÖRÉNEK 16. hírlevele

2008. december

V. évfolyam

3. szám

„Mindig a mélyből
meríts,
a felszín csak játszik,
csak a lényeged tekintsd,
ne azt, ami látszik!”

Koncsol László

Száz éve áll a gimnázium mai épülete

„Az alapja U alakban két végével nyúlik ki egy régi, görbe, keskeny utcára...” – így kezdődik az épület leírása a gimnázium 1908/09-es tanévről szóló értesítőjében. „Az utcára kinyúló jobb és balszárnny végén a főpárkány fölött egy-egy stílszerűen kiemelkedő szegmentíves pártafal épült; a jobb oldalán a magyar címer, a másikon

Áll tehát és föladatának, hivatásának átadatott az új épület! Legyen Isten áldása az új épületen és létesítőin; legyen hirdetője századokon keresztül Isten dicsőségének, melegágya, virágos kertje a tiszta erkölcsű, a Haza javáért munkaraképes és kész önzetlen nemzedékeknek!*)

Horváth Kristóf.

A gimnázium fenti távlati rajza az 1908/09-es értesítő címlapjáról való. A rajzot Vidóczy Asztrik bencés tanár készítette. A kép alatt lévő szöveggel zárta Horváth Kristóf akkori igazgató a főgimnázium fejlesztéséről és felépítéséről szóló tanulmányát, amely ugyanabban az értesítőben jelent meg.

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk a Baráti Kör

4. TAGSÁGI ÖSSZEJÖVETELÉRE

Az összejövetelt a Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak Baráti Köre és a Selye János Gimnázium igazgatósága szervezi a Komáromi Bencés Gimnázium, valamint a Király püspök utcai épületben később különböző neveken működő utódiskolák diákjai, tanárai, valamint a Pedagógiai Iskola növendékei és tanárai számára.

A tagsági összejövetel időpontja:

2008. október 18., szombat

Az összejövetel programját lásd az utolsó oldalon!

pedig Komárom város domborműszerűen kidolgozott címere van” – olvashatjuk alább a leírásban. (A teljes szöveg a 4. oldaltól olvasható.)

Sokéves törekvés eredménye volt, hogy 1908. szeptember 8-án felavathatták a komáromi főgimnázium vadonatúj épületét.

Tuba János, Komárom országgyűlési képviselője 1897-ben öt pontban fogalmazta meg az ahhoz szükséges lépéseket, hogy az addigi kisgimnáziumot főgimnáziummá fejleszthesék. Ehhez szerinte azt kell biztosítani, hogy a kisgimnáziumot fenntartó Szent Benedek-rend ellássa tanerőkkel a felső négy osztályt, a város vállalja magára a főgimnázium céljára szolgáló épület emelésének terheit, melyekhez kérjen hozzájárulást a megyétől és a magyar kormánytól, s az állam járuljon hozzá a főgimnázium fenntartási költségeihez. Az utolsó szerződést 1907. január 4-én hagyta jóvá gróf Apponyi Albert vallási és közoktatási miniszter. A pannonthalmi főapát által elfogadott tervek szerint a város megbízásából Nagy Mihály és Hajagos Andor komáromi vállalkozók 1907. szeptember 10-én kezdték meg az alapozó munkákat... És már 1907-ben megnyílt az ötödik osztály a majd 1911-ben elsőként érettségizőkkel.

Ünnepelt a Selye János Gimnázium

2008. szeptember 2-án nemcsak új iskolai évet nyitott a Selye János Gimnázium, hanem az iskolaépület fennállásának 100. évfordulóját is ünnepelte – ez utóbbit nyilvánosan a Komáromi Városi Művelődési Központban a városnak és vidékének nagyközönségével együtt. A diákok mellett a szülők és iskolabarátok tömege töltötte meg színültig a művelődési központ nagytermét, köztük olyan protokolláris vendégekkel, mint Heizer Antal, a Magyar Köztársaság szlovákiai nagykövete, Jagi Chil Agádo, a Spanyol Királyság nagyköveteinek helyettese és dr. Várszegi Asztrik püspök, Benedek-rendi főapát; itt volt továbbá Nyitra megye képviselőjében Helena Psotová mérnökasszony, a megyei hivatal tanügyi osztályának vezetője, Szigeti László, a Szlovák Nemzeti Tanács oktatásiügyi bizottságának alelnöke; s képviseltették magukat a baráti iskolák is: a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnázium és a budapesti Szent István Gimnázium.

A vendégek köszöntő szavai után kezdetét vette a színvonalas kulturális műsor, miközben a háttérben vetített képekben felidéztek az egy év híján 360 éves iskola történetének nevezetesebb eseményeit. Az intézményt 1649-ben még a jezsuiták alapították, majd 1776-ban átvették a bencések. Az iskola természetesen ki volt téve az aktuális politikai hatásoknak: az Osztrák-Magyar Monarchia németesítő, majd a Csehszlovák Köztársaság szlovákosító törekvéseinek. 1945 után a bencéseknek be kellett fejezniük működésüket; távozásukkal több évre a magyar oktatás is megszűnt benne. Csak 1950-ben tárta ki kapuit újból az iskola, elsőként az újrალétesített magyar középiskolák közül. A kezdeti nehézségek után egyre emelkedett az oktatás és a nevelés színvonala, s diákjai ma már különféle országos és nemzetközi tantárgyi versenyeken nyernek, s magas szintű kulturális tevékenységükkel is megalapozták iskolájuk jó hírnevét. Az ünnepség keretében is bizonyítékát kapta ennek a közönség: ének, zene, szavalat formájában, amely mai és egykori diákok (színművészek) előadásában hangzott el. Aki a nézőtéren hallgatta és nézte végig ezeket a produkciókat, az elégedettség érzésével távozott, s azzal a véleménynel: a Selye János Gimnáziumban színvonalas munka folyik napjainkban is. Zárószavaival az iskola igazgatója, Andruskó Imre szintén példát mutatott a közéleti tisztségviselőknek arra nézve, hogyan lehet – és kell – kevés szóval is sokat mondani a közönségnek.

J.I.

A gimnázium énekkarából és Gaudium vegyeskarból alakult alkalmi kórus a Szózáttal nyitja meg az iskola centenáriumi ünnepségét. A karnagy Stirber Lajos.

Andruskó Imre igazgató a jelenlévők köszöntése után szlovák nyelven megköszönte a megye képviselőjének, hogy jelenlétével megtisztelte az iskola jubileumi ünnepségét, majd az iskola tantestülete és diáksága nevében ígéretet tett arra, hogy az iskola mindent megtesz azért, hogy továbbra is a megye, sőt az ország legjobb intézményeinek egyike legyen.

Megismételte azt a négy pillért, amelyet igazgatóvá választásakor, nyolc évvel ezelőtt megfogalmazott, amelyre hitvallása szerint az iskolának épülnie kell. Nevezetesen: hogy az iskola falai között magas szintű szellemi tudás legyen, hogy az iskola egészséges öntudatra, ugyanakkor toleranciára, a másság tiszteletére neveljen, és nem utolsó sorban ápolja gyökereit. E korábban megfogalmazott elvekhez most szükségesnek látta hozzátenni egy ötödiket is: a testvériskolai kapcsolatok ápolását.

Az utolsó száz évre visszatekintve, amely előtt most éppen tisztelegünk, láthatjuk, hogy az első mindig is jellemezte iskolánkat – mondta. – A második pillér érvényesítésekor látnunk kell, hogy van, amit nem tudunk megváltoztatni. Nagyon sok igazságtalanság ért bennünket. Fáj Trianon, fáj 1945, Párizs, de tudomásul kell vennünk, hogy a körülmények megváltoztak. Nekünk a mai körülmények között kell élni és dolgozni, itt és így kell megállni a helyünket, építeni a jövőnket. Az Európai Unióban élünk. El kell fogadnunk, hogy sokféle ember él egymás mellett, meg kell tanulnunk egymás tiszteletét, megbecsülését. Gyökereink ápolásában tevékenyen vesz részt az öregdiákok baráti köre, amelyről az elnök úr már szólt. A testvériskolai kapcsolatok pedig arra mutatnak rá, amit kollégáink Budapestről megfogalmaztak: közös a múltunk és közös a jövőnk is. Elindulunk Komáromból, Budapestet érintve megérkezünk Székelyföldre, s tudatosul bennünk, hogy ott szintén magyarok élnek, hogy ez valaha egy ország volt, hogy összetartozunk.

Végül Szabó Magda szavait idézte: „Az iskola nem lehet meggyermek nélkül.” Hiába minden igyekezet, dolgozhatnak a legjobb tanárok az iskolában, ha nincs gyermek, nincs jövő. Így tehát gyermekvállalásra buzdította a fiatalokat, hogy 10-15 év múlva az ő gyermekeik töltsék meg iskoláinkat. A diákoknak olyan éveket kívánt, amelyek tele vannak szépséggel. Soha ne legyenek olyan borúlátók, hogy azt higgyék, vége a világnak. A világnak soha nincs vége – mondta. Jöhet bármi, háború, hontalanság évei, árvíz, az élet mindig megy tovább. Erre tanít bennünket a történelem. Tanulják meg, hogy küzdeni kell céljaikért, nem szabad megijedni a nehézségektől. Legyenek szorgalmasak, dolgozzanak kitartóan, mert azzal sok mindent el lehet érni.

Várszegi Asztrik püspök, pannonhalmi főapát ezekkel a szavakkal köszöntötte az ünneplőket:

Kedves ünnepi közösség, öröm számomra, hogy kedves mindnyájukat, tanárokat és diákokat és a kedves vendégeket köszönhetem. A múlt üzenete, de a mának és a jövőnek szól. Amikor a bencések tanítottak, de korábban is, változatlanul az elmúlt 1500 esztendőben a hangsúlyt mindig arra fektették, hogy tanár és diák között, mester és tanítvány között személyes, bensőséges kapcsolat legyen, mert az ősi bölcsesség azt mondja, csak attól tanulunk, akit szeretünk. Éppen ezért most a mestereknek azt mondanám: ha azt akarjátok, hogy tanítványaitok tengerre szálljanak, akkor ne hajódeszkát és vasakat próbáljatok összerakni, hanem ébresszétek fel tanítványaitokban a vágyat, hogy meg akarják ismerni a távoli, a messzi tengert. S a többi majd megadatik. A hajót majd ők maguk össze fogják ácsolni. A tanítványoknak pedig azt mondanám örökségül, Antoine de Saint-Exupéry gondolatával: Boldognak és szabad embernek mondanak, hogyha lelkedben egy felépítendő katedrálisnak a tervét, a vízióját hordozod. És legyőzöttnek és rabnak, ha majd ebben a felépítendő katedrálisban a pénzbeszedői állást akarod betölteni.

A nevelésben – éppen a mester és tanítvány kapcsolatában – fontos gondolatokat szeretném szó szerint idézni: „A tanítvány kérdezi: Mester! Mi a különbség a tudás és a megvilágosodás között? A mester válasza: ha tudásod van, fáklyát használsz, hogy mutasd az utat. Amikor belsőleg megvilágosodtál, te magad leszel a fáklya.”

Szívből kívánom, hogy Isten áldása legyen az új esztendőtkön és az elkö-

vetkezendő esztendőtkön.

Vivat academia, vivat professores!

Legyetek olyanok, akik egy katedrálisnak a vízióját, a tervét hordjátok a szívetekben, a mesterek tudjanak lelkesíteni, és legyen köztetek nagyon sok, aki maga is fáklya, hiszen ilyen világító fáklyákra van a jövőnek és a mának szüksége.

Isten éltesen benneteket!

Dr. Bastrnák Ferencnek, a Baráti Kör elnökének beszédéből:

Mélyen tisztelt igazgató úr, tanári kar, kedves vendégek, diákok!

A Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak Baráti Köre nevében megkülönböztetett szeretettel köszöntöm iskolánkat, s mindazokat, akik őszinte szívvel érkeztek ma ide közénk ünnepelni. Köszöntöm azokat a szülőket, akik nem tagadták meg nemzetiségüket, vállalták azt azzal, hogy magyar iskolába adták gyermekeiket, hogy anyanyelvükön szívhasssák magukba a tudást.

Adjunk hálát Istennek, hogy most magyar nyelven, anyanyelvünkön ünnepelhetjük iskolánk létrejöttét, értékes pedagógiai tevékenységét. Ez a történelem folyamán nem volt mindig természetes, hacsak a Habsburgok ármánykodására, a Trianon utáni évekre vagy a '45 utáni megsemmisítő iskolapolitikára gondolunk.

Száz éve ide iskolát építettünk, mert bízunk a jövőnkben. A Kárpát-medencei magyarság mindig is bízhatott jövőjében, mert továbbélésünket Szent István olyan keresztény erkölcsi alapra helyezte, amely biztosítéka továbbélésünknek, fennmaradásunknak ebben a huzatos Európában. Megmaradásunkat az is erősítette, hogy a jezsuiták, majd a bencések a keresztény hit alapjára helyezték iskolánkat. Nemes eszményekkel bíró, jellemes diákok nevelése volt a cél. Igaz hazafiságra és bátorságra nevelt az iskola. A tudományok elsajátításában pedig a nagyfokú igényesség volt jelen. Lényeges volt, hogy Trianon után fokozott hangsúlyt fektettek a nemzeti nevelésre, az irodalomra és a történelemre. Itt már elhangzott, hogy nem feledték el a kisebbségi sorsban tengődő diákság problémáival való foglalkozást sem.

Ezt az örökséget vették és adták át az anyanyelv belső készítésére különböző tájakról összeverbuválódó diákságnak a magyarságért cselekvésre lelkesedő és lelkesítő tanárok az újrainduláskor, szem előtt tartva, hogy az anyanyelv a magyarságtudat hordozója. A nemzet nagyságát nem gazdasága, hanem erős kultúrája, ősi műveltsége határozza meg. Ezeknek a tekintetbevételével folytatták és folytatják most is a diákság egészséges világképének nevelését tanáraink. Ugyanis akinek nincs világképe, annak nincs lelkiülete. Kettős járom alatt is megmarad a jellem. A jellemes, becsületes, meg nem alkuvó diákság nevelésének bizonyítéka az aulában kifüggesztett márványtábla és a diákság viselkedése 1956-ban.

Az iskola nem falaiban, hanem tanítványaiban hordja erejét, hallhattuk főapát úr egy korábbi köszöntőjében. Engedjék meg, hogy én ehhez hozzátegyem: nemcsak diákjaiban, hanem tanáraiban hordozza erejét. A mindenkor tanári kar magas szintű, igényes oktatást biztosít az iskolában, amelyet bizonyítanak a

diákjaink által elért kitűnő eredmények a hazai és nemzetközi megmérettetések. Szlovák szájából hangzott el itt az előbb, hogy iskolánk bel- és külföldön egyaránt az ország jó hírét öregbíti.

A mi gimnáziumunknak különös szellemisége, kisugárzása és vonzereje van. Ezt a vonzerőt mi sem bizonyítja jobban, mint a találkozóinkra összejövő több száz diák vallomása. Büszkék vagyunk arra, és ezt főleg a mostani diákoknak mondom, hogy a komáromi gimnázium diákjának lenni rangot jelent.

Köszönjük tápláló anyánknak, felejtetetlen alma materünknek, hogy ilyen nagy számú és erős értelmiséget adott a magyarságnak. Legyen továbbra is világító fáklyája a felvidéki magyarságnak. A feladat, amelyet el kell látni a globalizálódó, liberális világban is, Klebelsberg Kunó soraiban van: „...saját értékének tudatára ébreszteni a magyarságot.” Ez a mi küldetésünk.

Vörösmarty is üzent nekünk az 1840-es évekből: Mi dolgozunk a világon? Küzdeni erőnk szerint a legnemesbékért. Előttünk egy nemzet sorsa áll. Ezért a nemzetsorsért felelős iskolánk, ezért kérjük Isten áldását mind a magyarokra, mind iskolánkra.

„A főgimnázium kifejlesztése”

Tuba János 1897-ben tett javaslatai a főgimnázium kifejlesztésére több évig érlelődtek. Az érdemi tárgyalások csak 1903 novemberében kezdődtek meg a város, a megye és a Szent Benedek-rend között **dr. Fehér Ipoly főapát** konkrét javaslatai alapján. Az 1904-es év tárgyalásai alapján Komárom város közgyűlése **Domány János polgármester** vezetésével 1905. március 22-én kelt véghatározatában az új gimnáziummal kapcsolatban a következő döntéseket hozta: *A város tulajdonát képező, úgynevezett volt női kórház telkén a főgimnázium részére szükséges épületet felépíti, s annak a háztulajdonost kötelező külső fenntartásáról, kibővítéséről, s esetleges újjáépítéséről gondoskodik. Az épület részére a gáz- és vízvezeték egyidejű bevezetése mellett a vizet és világító gázt ingyenesen szolgáltatja. A főgimnázium épületének tulajdonjogát azonban a város részére fenntartja, s annak csak használatát engedi át a Szent Benedek-rend javára mindaddig, amíg a rend azt főgimnáziumként használja. E célból a telek vételára fejében 22 ezer koronát, az építési költségekre 200 ezer koronát megszavaz. 100 ezer korona e célból történő megszavazását kéri a vármegyétől, s felterjesztést intéz a vallási és közoktatási minisztériumhoz, hogy az építési költségekhez 50 ezer korona állami hozzájárulást folyósítson, s kezdje meg az évi fenntartási költségekről a tárgyalást a Szent Benedek-renddel.*

Ám a tárgyalások különböző okok miatt megszakadtak, s csak 1906-ban született meg a szerződés a város és a Szent Benedek-rend, valamint az évi ellátásra szükséges államsegélyt a város megterhelése nélkül biztosító szerződés a miniszter és a Szent Benedek-rend között.

A város kötelezte magát, hogy a főgimnázium épületét megépíti, a gimnázium épületébe, valamint a bencés székház közhelyiségeibe a megvilágításhoz szükséges gázt és vezetékes vizet ingyen szolgáltatja. A Rend kötelezte magát arra, hogy a jelenlegi aligimnáziumot fokozatosan nyolcosztályos főgimnáziummá fejleszti, és az általa kinevezett tanárokkal az országos törvényeknek megfelelő oktatást biztosítja. Kötelezően vállalta, hogy *a különböző felekezetek között sem a növendékek felvételében, sem a velük való bánásmódban, sem a tandíj összegében és a tandíjmentességben soha különbséget nem tesznek.*

A főgimnázium épületében a Rendet illeti az összes helyiségek fűtése, takarítása, valamint mindazok a javítások, amelyek a helyi szokások szerint a bérlőt terhelik. A Rend kötelessége lesz a gimnázium helyiségeinek, valamint a székház tanári lakásainak teljes bebútorozása és az oktatáshoz szükséges mindennemű felszerelés létesítése, fenntartása és gyarapítása.

A pénzügyi és elvi megállapodások után gyors tempóban haladt előre az ügy. Az építkezési vállalkozók az új gimnázium telkén 1907. szeptember 10-én kezdték meg az alapozó munkát, december 10-ére pedig már tető alá került a kétemeletes épület. 1908 tavaszán elkészültek a belső és díszítő munkálatok, július-augusztusban bebútorozták az épületet, felszerelték az osztályokat, s az 1908. szeptember 8-án tartott ünnepélyes avatással a bencések használatba vették az immár *főgimnáziumként működő iskola új épületét.*

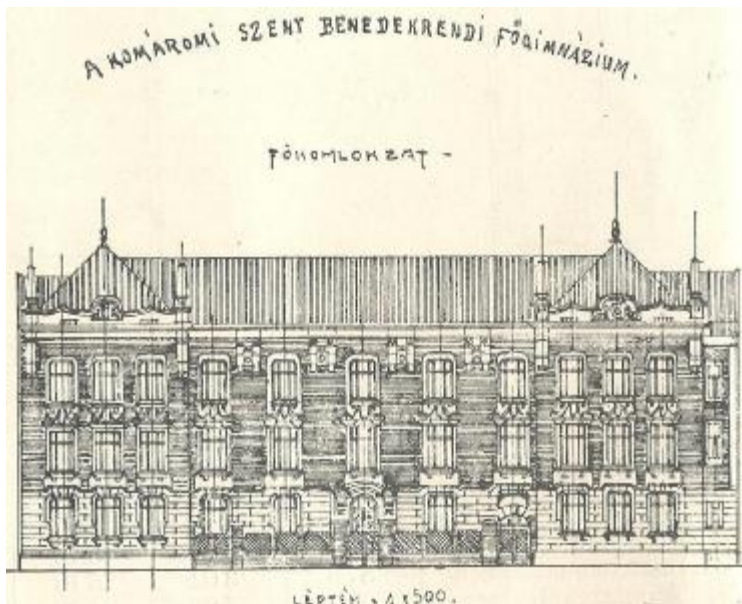
(A centenáriumi ünnepség alkalmából kiadott Emlékkönyv nyomán)

A kiadvány megvásárolható az iskola titkárságán.

Az gimnázium új épületének leírása a gimnázium 1908/09. iskolai évről szóló értesítőjében

„Az alapja U alakban két végével nyúlik ki egy régi, görbe, keskeny utcára és csak az menti meg az utcai épület arcélét a teljes át nem tekinthetéstől, hogy az U alak szárai között eléggé tágas díszudvar van. Az épület hátsó nézete nagy, impozáns területű udvarra néz; ehhez az épületen keresztül kósárv formájú kapualjon jutunk. Az első, illetve díszudvar utcai vonala az U alak két karját összekötő díszes tatoi nyerstéglapillérek és parapétfal közé beállított kovácsoltvas-rácskerítéssel határolt. A két szárnyépület mellett a jobb és bal szomszédtelek felé két kis, a folyosók világítására szolgáló úgynevezett világító-udvar van beékelve.

A díszudvar közepén az épület alapformáján szerepel még, mint kiszögelő tag, a gyalogbejárat földszintes magasságig nyúló lépcsőzete; ez úgy van odaillesztve a főépület testéhez, mint a kalit-

kához a kanári fürdőháza, s csinos formája igen kellemesen tagozza az épület utcai részét. Az épület a legújabbkori stílusban, könnyű (modern renaissance) tagozatokkal, nem fölös díszítésekkel s csak a legszükségesebb ablakkeretekkel és párkányokkal van ellátva. A díszítések anyaga kőporos cement.

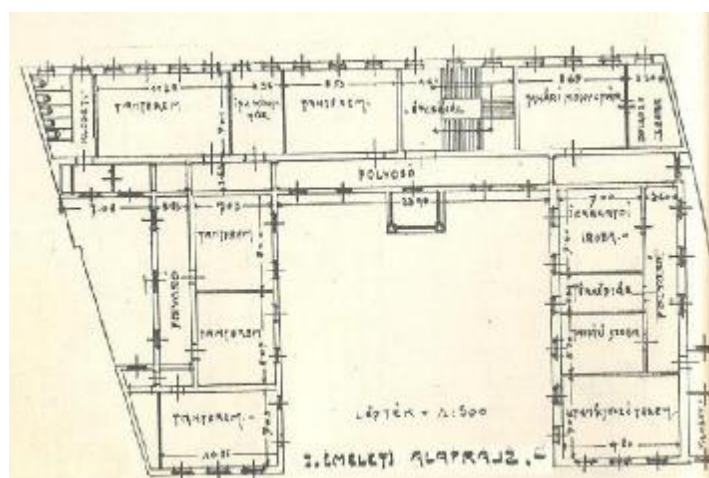
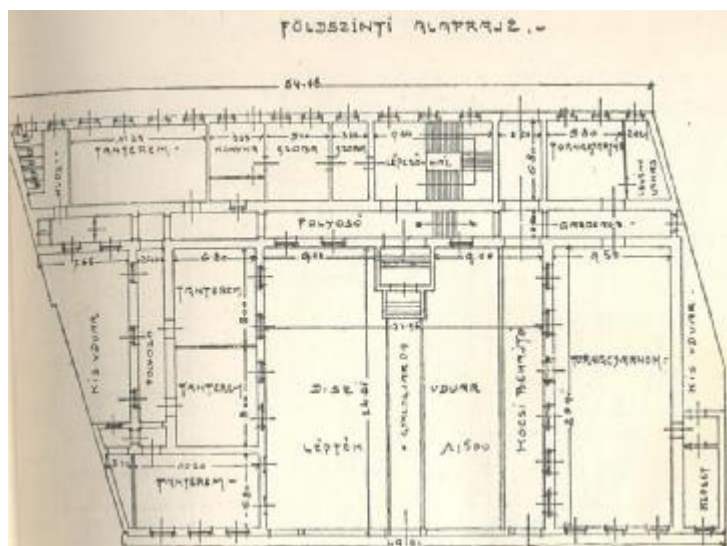
Az első és második emeleten ezenkívül a sima mezők tatai, piros színű nyerstégglával burkoltak.

A földszinti lábazati rész egy méter magasságig esztergommegyei vörösmárvány lemezekkel van borítva; ezeknek nagy mérete és előugrása a szemre az erősség és tartósság megnyugtató benyomását teszi. Az utcára kinyúló jobb és bal szárny végén a főpárkány fölött egy-egy stílszerűen kiemelkedő szegmentíves pártafal épült; a jobb oldalin a magyar címer, a másikon pedig Komárom város domborműszerűen kidolgozott címere van. Az épület udvari homlokzata egyszerű, sima, kőporvakolatossal, csekély mértékben vonalzott díszítéssel készült.

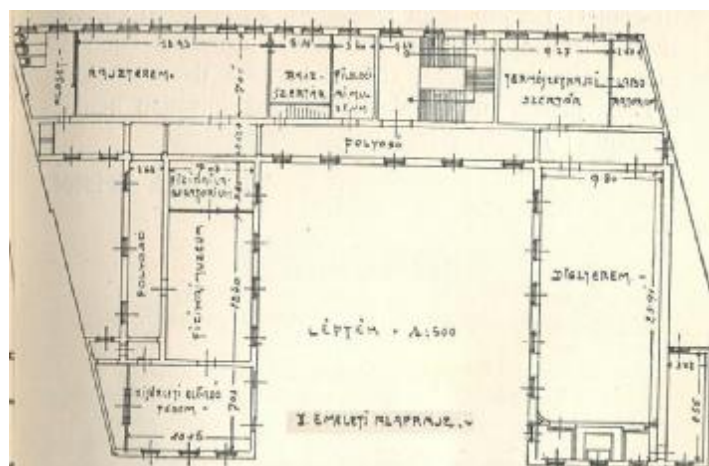
A főbejárat előtt tágas, kényelmes lépcső van, valamint az előcsarnok szélfogó ajtaja előtt is. Az előcsarnokból a lépcsőházba jutunk; melléklépcső nincs.

A lépcsőkar és lépcsőfokok vasszerkezeten nyugsznak. A nagyon kényelmes lépcsőfokok szép, tömött, erektől mentes piszkei vörösmárványból készültek s harmadfél méter hosszúak, tizennégy cm. magasak. Ez a világos, tágas és szerfelett kényelmes lépcsőház az épület egyik legsikerültebb része. A földszinten a lépcsőháztól balra van a pedellus két szobás lakása a legszükségesebb mellékhelyiségekkel s külön kijárat a hátsó udvarra s ajtóval a lépcsőházba. Ezután következnek tágas folyosókkal összekötve a főépületben és a bal szárnyban az I–IV. számú tanterem és az előszobával ellátott, jól elkülönített, de azért mindenhez eléggé közel fekvő illemhelyek. A lépcsőháztól jobbra egy kis lejáró lépcső vezet az egy méterrel mélyebben fekvő és a hátsó udvarra vezető kapualj alá, az öltözőbe és a tornaterembe; az öltöző s a vele szomszédos II. pedellusi lakás a kocsithajtón túl a főépületben, a tornaterem pedig a jobb szárnyban nyert elhelyezést. A tornaterem $9\frac{1}{2}$ méter széles, 24 méter hosszú, $5\frac{1}{4}$ méter magas; ez a magasság úgy volt elérhető, hogy a padló szint nem emelték oly magasra, mint amilyen a bal szárnyban lévő tanterem magassága.

Az első emeleten a lépcsőháztól balra a főépületben és a balszárnnyban, úgy mint a földszinten, $2\frac{1}{2}$ méter széles folyosóval összekötött tanterem és az ifjúsági könyvtár sorakoznak, jobbra pedig a főépületben a tanári könyvtár és dolgozószoba, a jobbszárnnyban pedig az igazgatói iroda, irattár, tanári szoba és tanácskozó terem foglalnak helyet.

A második emeleten a lépcsőháztól balra a filológiai múzeum, rajzterem és szertár, a balszárnnyban pedig a fizikai múzeum, laboratórium, fizikai és kémiai kísérleti terem, vegytani szertár található, jobbra pedig a természetrajzi múzeum és dolgozószoba, a jobbszárnnyon a díszterem és mellékhelyiségei nyertek elhelyezést. A díszterem olyan alapterületű, mint a földszinten a tornaterem; magassága $5\frac{1}{2}$ méter, tehát egy méterrel magasabb, mint az ugyancsak ezen az emeleten levő terem. A magasságtöbbletet a mennyezetnek a padlástérbe való emelésével érték el; s még

▶▶▶ Az gimnázium új épületének leírása

így is kissé nyomott a terem a tíz méter teremlességhez viszonyítva. A nemes egyszerűséggel, de ízlésesen díszített terem végén egy vasredővel elzárható fülkében oltár van Szent Imre üvegre festett és az ablaknyílásban elhelyezett szép képével, s jobbra tőle sekrestyével. Így a díszterem nemcsak ünnepélyek, előadások, hanem istentisztelet tartására is alkalmas.

Ami az épület kivitelét illeti, elmondható, hogy az egész építés folyama alatt nagy súlyt helyeztek mindarra, ami az épület szilárdságát biztosítja és áldozatot nem kímélve mindent megtettek arra nézve, hogy az épület sem szilárdság tekintetében, sem pedig higiénikus szempontból kívánni valót ne hagyjon hátra. Az alapozási munka három méter mély, szilárd talajra csömöszölt beton-alap, olyan széles méretekkkel, hogy ötemeletes házat is elbírna. A mennyezetszerkezetek a padlástérrel érintkezőt kivéve, vasgerendás téglaboltozatosak.

A beépített összes vasgerendák súlya 14000 kg-ot tesz ki, a falkötő vasak hossza, melyek a falazatokat vízszintes irányokban keresztül-kasul kötik, több mint

2000 méter, ami eléggé bizonyít a kivitel szoliditása mellett. Az épület felmenő falazati anyaga téglá, részben a nyergesújfalusi és óbudai István gyárakból.

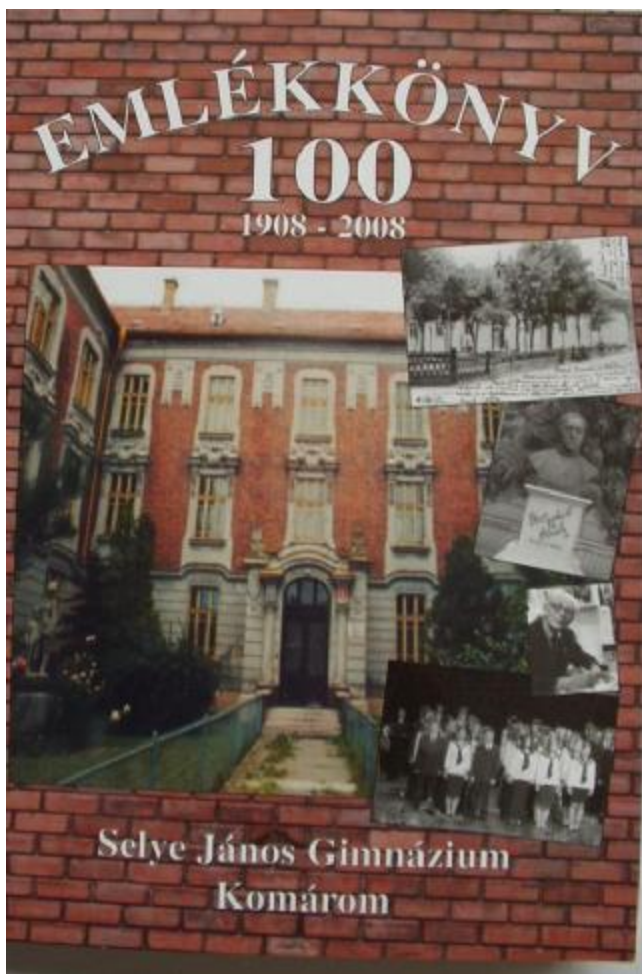
Az összes építési anyag magyar termék, a felszerelési tárgyak szintén honiak; az összes ipari munkát komáromi mesterek végezték, kik igazán megmutatták, hogy tudnak szépet is, szolidat is alkotni.

Az épületet Herczeg Zsigmond budapesti műépítész tervezte, a részletterveket azonban az építési bizottság nem a tervezővel, hanem az építkezést keresztülvivő vállalkozókkal díjmentesen végeztette, kik e feladatnak dicséretes sikerrel és szakértelemmel feleltek meg.

A beépített terület 1359 m^2 ; előudvar 563 m^2 ; nagy udvar vagy játszótér 4303 m^2 ; összesen $6225 \text{ m}^2 = 1731$ négyszögl.

Az épület szakszerű leírása Hajagos Andor építésztől származik.

A főgimnázium alap- és homlokrajzát Filó János főmérnök készítette.

Az iskola épületének százéves fennállása tiszteletére **Emlékkönyv 100 1908–2008** címen jelent meg a Selye János Gimnázium és a Király Püspök Alapítvány kiadványa. A fenti képeken a könyv borítólapjai láthatók.

A címlapon a „piros színű nyerstéglával” burkolt épület bejárata, a hátoldalon az első emeleti folyosó képe – ma. A borítólapot Fónad Ilona és Sárkány Péter tervezte dr. Holczhei Árpád és Kovács György tanárok fotóinak felhasználásával.

1958–2008 – ARANYMATÚRA

Szeretettel köszöntöm a Tisztelt jelenlévőket.

Szeretném megköszönni a volt Pedagógiai iskola 1958-ban végzett növendékei nevében a lehetőséget, hogy részt vehetünk ezen az emlékeztető ünnepségen.

A mindenható Istennek, hogy megérhettük ezt a napot, hogy ismét találkozhatunk.

Kilenc tanárunk, hét diáktársunk már eltávozott közülünk. Nyugodjanak békében.

A találkozás reményt ad, éltető erőt és emlékeket idéz. Ötven év távlatából szeretnénk csak a szépre és jóra emlékezni. Pályánk kezdetétől napjainkig sokat változott a világ... A mai nagymamák a mi növendékeink voltak.

Reméljük, hogy a jövő nemzedék a tőlünk kapott útravalóval messze szárnyal tudásban, magyarságtudatban, emberségben. Nem adja fel önbecsülését, szeretett anyanyelvét. Nem felejt el, honnan jött, és tudja, hogy hová tart.

Legyen az Ő jövőjük szebb és jobb, mint a miénk volt. A világ nyitva áll előttük.

Minden jelenlegi pedagógust arra kérek, hogy harcoljanak a magyar óvodák, iskolák megmaradásáért, hogy ötven év múlva ők is azt mondhassák, megérte...

Hátralévő éveinkre erőt, egészséget kívánok Mindnyájatoknak, és még sok reményteljes találkozást.

Vargáné Veres Erzsébet

a pedagógiai iskola volt tanítványa

Komárom, 2008. június 7.

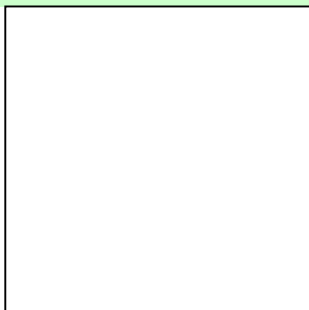

Boldog születésnapot!

80. születésnapjuk alkalmából tisztelettel és szeretettel gratulálunk:

MUDr. Hrdy Miklósnak, a Baráti Kör tagjának, aki 1951-ben érettségizett gimnáziumunkban; 50 esztendeje Ekelen orvosi hivatásának él.

PhMr. Ozábalné Siposs Kláranak, aki iskolánkban tanult, 1946-ban érettségizett, s gyógyszerészként több évtizeden át szolgálta városunk és környéke lakosainak egészségét.

Dr. Jakab István, nyugalmazott egyetemi docensnek, a Baráti Kör tiszteletbeli tagjának.

Kovácsné Frankovics Magdolna nyugalmazott középiskolai tanárnak, aki iskolánkban kezdte pedagógusi pályáját.

Áldozatkész ügyvivői tevékenységüket köszönjük, további munkájukhoz jó egészséget kívánunk!

A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének díjazottjai 2008-ban

Dr. Kalácska József a gimnázium matematika-fizika szakos tanára. Azon pedagógusok egyike, aki diákjai emberré formálását, azok nemzeti tudatának erősítését tartja legfőbb feladatának. A tanár urat az SZMPSZ Pedagógus-életpálya Díjára a Selye János Gimnázium javasolta.

Dr. Kalácska József a díj átvételekor 2008. április 12-én Rozsnyón a következő szavakkal köszönte meg a kitüntetést:

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Egy számomra nagyon kedves Reményik Sándor-verset szeretnék Önökkel megosztani. Egy olyan verset, amely egy pedagógus mindennapjait, vagy egész életét is jellemezheti:

Akarom: fontos ne legyek magamnak.
A végtelen falban legyek egy téglá,
Lépcső, min felhalad valaki más,
Ekevas, mely mélyen a földbe ás,
Ám a kalász nem az ő érdeme.
Legyek a szél, mely hordja a magot,
De szirmát ki nem bontja a virágnak,
S az emberek, mikor a mezőn járnak,
A virágban hadd gyönyörködjenek.
Legyek a kendő, mely könnyet töröl,
Legyek a csend, mely mindig enyhét ad.
A kéz legyek, mely váltig simogat,
Legyek, s ne tudjam soha, hogy vagyok.

Legyek a fáradt pillákon az álom.
Legyek a délibáb, mely megjelen
És nem kérdi, hogy nézik-e vagy sem,
Legyek a délibáb a rónaságon.
Legyek a vén föld fekete szívéből
Egy mély sóhajtás fel a magas édig,
Legyek a drót, min üzenet megy végig
És cseréljenek ki, ha elszakadtam.
Sok lélek alatt legyek a tutaj,
Egyszerű, durván összerótt ladik,
Mit tengerbe visznek mély folyók.
Legyek a hegedű, mely végtelenbe sír,
Míg le nem teszi a művész a vonót.

Köszönöm a díjat a felterjesztőknek, az odaítélőknek, és annak a sok-sok diáknak, tanítványnak, akiket alakítva, formálva, s akikkel együtt alakulva jutottunk el idáig.

Személyesre fogva: addig is, „Míg le nem teszi a művész a vonót” igyekszem tovább alakítani a rám bízott ifjúságot, s négyévente, amikor véget ér a nálunk töltött – a boréréséhez hasonlítható murci korszakuk – Jókai Mór szavaival szoktam tőlük búcsúzni: „*Ami bennem lélek, veletek megy. Ott lesz majd köztetek mindig. Megtalálsz virágaidban, ha elhervadnak, megtalálsz a falevélben, ha lehull, meghallasz az esti harangszóban, amikor elenyészik, s ha megemlékezel rólam, mindig arccal szemközt fogok* – hozzáteszem: *merek – veletek állani.*”

Azt kívánom minden kollégának, hogy úgy éljen és tevékenykedjen, hogy bármikor a szemébe nézhessen diáknak, szülőnek, tanártársnak, tükör által önmagának, s a pedagógusi munkát értékek és rangjának megfelelően el nem ismerő világnak.

Stürber Lajos a komáromi Jókai Mór (volt Béke Utcai) Alapiskola – orosz nyelv-földrajz-zenei nevelés szakos – nyugalmazott pedagógusa; a Baráti Kör ügyvivője. Egész pedagógiai munkássága a szakmai elkötelezettségről szól. A Felvidéki Magyar Pedagógus Díjra – a 40 éven át volt munkahelye – a Jókai Mór Alapiskola mellett működő SZMPSZ Alapszervezet javasolta.

A díj átvételét követően Rozsnyón 2008. április 12-én a következőket mondta:

Tisztelt Hölgyek, Urak! Kedves Vendégek, Kolléganők, Kollégák!

Engedjék meg (engedjétek meg), hogy az átvett – számomra felettébb megtisztelő – díjat elsősorban annak a „valakinek” – ismeretlen jóakarómnak – köszönjem meg, akinek én jutottam az eszébe, aki a díjra engem javasolt.

Továbbá hadd mondjak köszönetet azoknak, akik a javaslatot jóváhagyták, arra igent mondtak és engem választottak. Annál is inkább, mert hiszem és vallom: mindazoknak kijár, kijárna ez a díj, akik hűséggel maradtak ezen az – egyre több energiát, erőfeszítést igénylő – pályán; akik becsülettel helytálltak (állnak) és pedagógusként mentek (mennek majd) nyugdíjba. Köszönet illeti azokat is – közülük többen itt ülnek, remélem, megbocsátják, hogy nevüket most nem említem – akik bármivel is segítették munkámat, akik biztattak, akik hitet öntenek belém – ha az kell – hogy azt tegyek, amit úgy érzek: tennem kell. Nekem a helyes utat ők, s velük együtt a „csillagok” mutatják. Tanulságul hadd idézzem néhányuk vezérlő sugarát – gondolatát:

Vörösmarty Mihály:

„Fáradj, s ne irtózz, hogy csekély leszen
Müved hazánk nagy építményiben;
Morzsát vigyünk csak, s töltsünk hézagot,
Sok morzsa dombbá, domb hegygé leszen,
Naggyá, magassá, mint a Tátrabérc.”

Kodály Zoltán: „A nemzetnevelés már az óvodában kezdődik, s más világ lesz itt, ha korábban kezdi tanulni a magyar gyermek (amit oly nehéz megtanulni), hogy nem magunkért élünk, hanem egymásért.”

„Minden ember annyit ér, amennyit embertársainak használni, hazájának szolgálni tud.”

Reményik Sándor:

„A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul

Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!”

Mint zenész, nem hagyhatom ki Koncsol László Biztatóját:

„A szó: anyád, otthonod, nemzeted.
A dallam a mindenség s az emberiség:
Ez együtt egyben az ének.
Dalolj hát!”

Tisztelt jelenlevők!

Hiszik (hiszitek), vagy sem, ha újra kezdhetném – minden nehézség ellenére – én újból pedagógus lennék. Hiszen a gyermekszemek a legfényesebben ragyogó csillagok, mert azokban a szeretet fénye ragyog; attól lehetünk mi, pedagógusok is gazdagok: Szeretetmilliomosok. – Én úgy érzem, az vagyok!

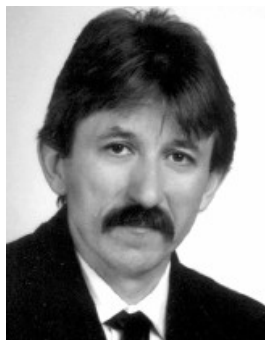
Köszönöm türelmüket/türelmeteket! Köszönöm, hogy meghallgattak, hogy meghallgattatok.

Tisztelettel gratulálunk a tantestület 2007/2008-as tanévben kitüntetett pedagógusainak:

(A „laudációk” a komáromi Selye János Gimnázium 2007/2008-as évkönyve alapján készültek)

Spátay Adrianna a gimnázium magyar-szlovák szakos pedagógusa. Diákjainak a nyelvi és irodalmi versenyekre történő felkészítéséért, az e téren elért és az érettségizőinek kimagasló eredményeiért az iskola igazgatósága érdemesítette a Nyitrai Kerületi Iskolaügyi Hivatal által adományozott, a pedagógusnap alkalmából átadott **kerületi kitüntetésre**.

Fehér István a gimnázium földrajz-orsz. nyelv szakos pedagógusa. A **Pro Patria-díj** jogos jutalmazottja, amit sokéves tanári nevelőmunkájával, szakértelmével, szabadidőt, fáradságot nem kímélő felkészítő tevékenységével, versenyeredményeivel érdemelt ki.

Csémy Marianna a gimnázium szlovák-polgári nevelés szakos pedagógusa. 1996 óta lelkes szervezője a Dobré slovo – Jó Szó elnevezésű szlovák nyelvű vers- és prózamondó versenynek. Az idei rendezvény ünnepélyes megnyitóján a tanárnő a verseny elindításáért, többéves folyamatos szervezéséért, a szlovák-magyar kapcsolatok ápolásáért kitüntetésben részesült és **köszönőlevelet vehetett át Pavol Paškától**. A szlovák parlament elnöke különösen nagyra értékelte azt, hogy ez a verseny-rendezvény nemcsak a szlovákiai magyar iskolák, hanem más országok nemzetiségi iskolái tanulóinak is találkozási pontja vált.

Kis Péntek József 1993 óta a gimnázium diáksházai együttesének, a GIMISZ SZÍNPAD-nak a vezetője, az iskola szavalóinak szakmai tanácsadója. Az ország-határokon túlmutató szakmai sikerei mellett a munkához való odaadó hozzáállásával is igazolja, hogy a **Pro Patria-díj** méltó tulajdonosa.

Szinek Judit a gimnázium szlovák-polgári nevelés szakos pedagógusa. Huszonöt éves pályafutása során öt osztálynak volt szeretett osztályfőnöke. Tanárként a megbízhatóság, az alaposág, a kiegyensúlyozottság és felelősségteljes hivatástudat jellemzi. „Meggyőződésünk, hogy a **Gim-**

názium Szülői Munkaközösségének díja Szinek Judit esetében a lehető legavatottabb pedagógus kezébe került” – vallják egyöntetűen kollégái.

Beszélgetés Tarics Péter külpolitikai újságíróval**„Az én hivatásom: a magyarságom”**

Tarics Péter újságíró 1984-ben a komáromi magyar gimnáziumban érettségizett. Közéleti személyiséggé vált: szép eredményeket ért el az újság- és a könyvírás, a színházi előadóművészet, a zongorajáték és az ősi magyar rovásírás kutatása területén. Legutóbb az 1956-os magyar forradalomról és szabadságharcról szóló könyve jelent meg, és több kitüntetést is kapott. Többek között erről beszélgettem Tarics Péterrel.

A komáromi gimnáziumban érettségiztél. Hogyan emlékszel vissza a diákéveidre?

Fiatalságom legszebb négy esztendejét töltöttem el a komáromi gimnáziumban, ahol mindig igazi almamater-hangulat volt. Kiváló tanáraimtól nemcsak tudást kaptam, hanem magyarságtudatot és emberséget is tanultam.

Nagyon szerencsés voltam/vagyok, hiszen olyan kiváló ember és tanár volt az osztályfőnököm, mint Keszegh István, aki nemcsak a matematika és a fizika szeretetét oltotta belém, hanem felkészített a nagybetűs ÉLETRE is; megtanított arra, hogy hogyan kell kezelni bizonyos helyzeteket. Az ő egyénisége olyan hatást tett rám, hogy életem értelmévé vált az örökös tanulás, az önképzés, a tudás utáni vágy. Komoly értékeket kaptam Gáspár Tibortól, Szénássy Zoltántól és Ipóth Barnabástól is. Büszke vagyok arra, hogy ennek a gimnáziumnak a diákja lehettem, s ma is rendszeresen járok vissza ide.

Jövőre lesz huszonöt éve, hogy érettségiztél. Azóta sok víz folyt le a Dunán. Hogyan alakultak további tanulmányaid?

Tanultam matematikát, fizikát és újságírást a pozsonyi Comenius Egyetemen, majd jogot a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. A győri Tanítóképző Főiskolán szereztem tanítói oklevelet és szakképesítést. A Pécsi Tudományegyetemen jogi asszisztensként végeztem, és posztgraduális stúdiumot abszolváltam a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Jelenleg pedig végzős hallgató vagyok a budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Karán, politológia és politikai szakértő szakon.

Színészcsaládba születél bele, így a génjeidben van a színház iránti szeretet. Az elmúlt évtizedekben számos előadást szerveztél és több lemezed is megjelent...

Az elmúlt 22 évben 14 előadást készítettem elő, amelyekkel több mint 1600 előadást tartottam a Kárpát-medence magyar lakta vidékein, valamint Ausztriában, Németországban, Svájcban és Belgiumban. Több önálló estet is szerveztem, de nagy szeretettel dolgoztam/dolgozom együtt művésztársaimmal: Szabó Lászlóval, Dóka Zsuzsával, Povinszky Bábi Elvirával, Bajcsi Lajossal, Orosz Mihállyal, Jónás Csabával. Jónás Csabával éppen ez év márciusában vendégszepeltünk Svájc több, emigrációs magyarok által is lakott városában – Lausanne-ban, Bernben, Genfben és Zürichben –, ahol az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc 160. évfordulójára vit-

tunk unnepi előadást. Vele egybekent éppen az ötödik közös előadástunkat készítettük el az idén, a Wass Albert-estet, és ez év januárjában jelent meg ötödik CD-nk is. Felkérésre szívesen és nagy szeretettel dolgozom egy-egy előadásban Boráros Imre színművésszel, kedves barátommal és példaképemmel. Ötévenként pedig zongorahangversenyt adok Budapesten, ahová szintén meghívom művésztársaimat.

Mindig hű maradtál az újságíráshoz. Mi volt ennek a folyamata?

Huszonhárom éve működöm újságíróként – megszakítás nélkül. Közben hat évig tanítottam, de ekkor sem hagytam abba az újságírást. Pályámat 1985-ben kezdtem az Új Ifjúság című hetilapnál Pozsonyban, majd több hazai újságnak – Új Szó, Szabad Földműves, Hét, Szabad Újság – voltam külső és belső munkatársa. 1988-tól már a Magyar Nemzet tudósítója lettem, s 1991-ben szellemi alapítója a Komáromi Lapoknak; itt négy évig szerkesztőként, majd felelős szerkesztőként dolgoztam. 1989-től 1994-ig a Magyar Televízió Panoráma című műsorának lehettem tudósítója, Chrudinák Alajos vezetése alatt, s ez igen jó iskola volt számomra. Ekkor tanultam meg a valódi televíziózást, amit később a Duna Televízióban kamatoztattam, hiszen az elmúlt négy évben több doku-

►►► „Az én hivatásom: a magyarságom”

mentum- és riportfilmet készítettem a Duna Tv-nek. Egy évig pedig az Autonómia csatorna „Megtalált Európa” című műsorának társszerkesztője voltam Csáky Zoltánnal. Dolgoztam szerkesztőként a pozsonyi Pátria rádióban és a budapesti Reform című hetilapnál. Jelenleg a Magyar Demokrata című nemzeti-konzervatív hetilap külpolitikai újságírója vagyok.

Ezzel párhuzamosan könyveket írtál...

Igen. Eddig hat könyvem jelent meg; négy politikai jellegű könyv, egy színházi témájú kötet, s egy az ősi magyar rovásírást tárgyalja. Legutóbb az 1956-os magyar forradalomról és szabadságharcról állítottam össze interjúkötetet, melyben többek között azok szólanak meg, akik a harcok résztvevői, tehát az 1956-os magyar történelem alakítói, szemtanúi voltak. Ettől lett hiteles a történet és maga a könyv is.

Nemcsak rendszeres közreműködője, hanem fő-szervezője is vagy számos rendezvénynek...

A régi Komárom társadalmi életéből kiindulva, saját eszközeimmel és barátaimmal, segítőtársaimmal együtt próbálom egy kicsit visszahozni azt a polgári hangulatot, ami ma is összetartja az embereket. Én ezt csináltam a Csemadokban is, s ezt csinálom most is, a Széchenyi István Polgári Társulásban. Akik nem jönnek közénk, sajnálhatják, hogy komoly értékektől fosztják meg magukat. Akik viszont közénk jönnek, mindig jól érzik magukat, hiszen olyan előadások, beszélgetések, hangulatok, ünneplések szem- és fültanúivá válnak, amelyekből komoly szellemi táplálékot kapnak. Örömet szerezni az embereknek – ez nagyon

SZENT ISTVÁN KIRÁLY INTELMEI IMRE HERCEGHEZ

Mivel megértem s mélyen átérzem, hogy amit csak Isten akarata megteremtett s nyilvánvaló eleve elrendelése elrendezett mind a kiterjedt égboltozaton, mind az egybefüggő földi tájakon, azt törvény élteti s tartja fenn, s mivel látom, hogy mindazt, amit Isten kegyelme bőséggel adott az élet előnyére és méltóságára, tudniillik királyságokat, konzulságokat, hercegségeket, ispánságokat, főpapságokat s más méltóságokat, **részben isteni parancsok és rendeletek, részben világiak, valamint a nemesek meg az élemedett korúak tanácsai és javaslatai kormányozzák, védik, osztják fel és egyesítik,** s mivel bizonyosan tudom, hogy minden renden valók a föld bármely részén, bármilyen méltóságot viseljenek, nemcsak kíséretüknek, híveiknek, szolgálóinak parancsolnak, tanácsolnak, javasolnak, hanem fiaiknak is, úgy hát én sem restellem, szerelmes fiam, hogy neked még életemben tanulságokat, parancsokat, tanácsokat, javaslatokat adjak, hogy velük mind a magad, mind alattvalóid életmódját ékesítsed, ha majd a legfőbb hatalom engedélyével utánam uralkodni fogsz. Illik pedig, hogy odaadó figyelemmel hallgatván eszedbe vésd apád parancsait, az isteni bölcsesség intelme szerint, mely Salamon szájából szól:

Hallgass, fiam, atyád intelmére,
s ne vedd semmibe anyád tanítását!

fontos része az életemnek és lelkivilágomnak.

A közelmúltban több kitüntetést kaptál: Rákóczi Emlékérem; 1956-os díszérem; különdíj a Jókai-díj pályázatán; Bolyai Emlékgyűű. Mit jelent számodra a kitüntetés?

Jólesik, ha elismerik azt a munkát, amelyet a magyar közösségekért végzek. Arra pedig büszke vagyok, hogy ezek mind szakmai és civil díjak, semmi közük a politikához, vagy egyik-másik politikai rezsimhez. Becsben tartom ezeket az elismeréseket, de számomra a legnagyobb kitüntetés és érték az emberek szeretete, s az, hogy olyan valódi barátokra leltem az elmúlt harminc év alatt, akik tűzbe teszik értem a kezüket.

Tevékenységed rendkívül sokoldalú és eredményes. Honnan mindehhez az energia, az erő?

Ady Endre mondja: „A Hit valami olyan portéka, mely minden kor emberei számára aképpen jut, adódik, mint a kenyér.” Nagyon erős hitem van. Hiszek abban, amit csinálok. És nagyon szeretem azt, amit csinálok. Szerencsésnek érzem magamat, hiszen az a hivatásom, ami egyben a hobbim is. Az én valódi hivatásom: a magyarságom. Mint újságírónak, mint színpadi előadónak, mint tanítónak, mint közéleti személyiségnek drága magyar anyanyelvünk a kenyerem. Szerencsés vagyok, mert színházi előadásaimhoz mindig találtam közönséget, könyveimhez és cikkeimhez, riportjaimhoz olvasókat, írásaimhoz, pályamunkáimhoz kritikusokat. És rendkívül szerencsés vagyok, mert feleségem személyében olyan társam van, aki nemcsak segítője, támogatója és értője a munkámnak, hanem alkotója, közreműködője is.

Mik a jövőbeli terveid?

Folytatom tovább azt a tevékenységet, amelyet eddig csináltam, a buktatóktól és elismerésektől megerősödve. Jelenleg egy Széchenyi István-monográfián dolgozom, amely újabb adalékokat és bizonyítékokat tár majd fel a legnagyobb magyar életéről és halálának körülményeiről. Jó néhány tervem van, erről azonban még szándékosan nem beszélek.

A beszélgetést köszöni: Prohászka Marcell

Főhajtás Krizsán József zenetanár emléke előtt

1895. X. 14. – 1963. XII. 24.

Azt, hogy zenepedagógus lettem, három kiváló embernek köszönhetem:

Édesanyámnak, akitől a legtöbbet, az életemet kaptam; Apámnak, kitől az első hegedűmet örökölttem; és Krizsán József tanár úrnak, aki a hegedűt, a zenét megszerettette velem. Édesanyám azután, hogy fiatalon megözvegyült, csak nekem élt, teljesítette apám óhaját: amint a gyerekek hegedűt tud fogni a kezébe, taníttatjuk. Apámnak – annak ellenére, hogy tanult szakmája a szobafestés és mázolás volt, (ismerősei szerint) egészen jól szólt a hegedű a kezében, pedig hegedülni senki sem tanította – sajnos, nem adatott meg, hogy örömét lelje taníttatásomban. A Dontól még (beteg) sikerült hazajutnia, de a magyar hadsereg újabb bevetésekor orosz fogságba esett. Valahol az Ural táján alussza örök álmát.

A családukban – unokatestvéreimmal együtt (félárvaságunk miatt) apai nagyanyám vett szárnyai alá bennünket (hogy anyáink dolgozhassanak) – nagy megtiszteltetésnek vette mindenki, ha bejelentettem: látogatóba jön hozzánk „a Tanár úr”. Akkor még a dolgos kezű munkásember nagyra becsülte a tudást, az ún. tanult embert, a pedagógust, az iskolát. Bár Krizsán tanár úr éppen hogy csak törte a magyar nyelvet (élet-történetéből majd kiderül, miért), látogatásai alkalmakor mindig nagy érdeklődéssel hallgattuk, amit s ahogyan életútjáról mesélt.

A Krizsán család Beckóról származott. A tanár úr apját, Krizsán Istvánt jó módú szülei Olaszországba küldték továbbtanulásra, a Mariener Accademia Pola tengerésztiszti iskolába. Tanulmányai befejezése után Polában maradt. Egy olasz lányt, Rosa Ladovazt vette feleségül. Öt gyermekük született, köztük elsőként Giuseppe, azaz József. Azután, hogy Giuseppe az általános iskolát szülővárosában, Polában elvégezte, apja – hogy fiának tisztes megélhetést biztosítson – beíratta a tengerésztiszti iskolába. A fiú viszont a zenészi pálya iránt érzett nagyobb vonzalmat, így párhuzamosan két iskolában folytatta tanulmányait: a tengerésztiszti, amelynek tanítási nyelve a német volt, és a zeneművészetiben – Scuola Accademica di musica in Pola –, ahol viszont anyanyelvén, olaszul tanult. A tengerésztiszti iskola befejezése után már saját hajóikon teljesített szolgálatot, miközben folytatta zenei tanulmányait is. Gyakran kényszerült arra, hogy szolgálat közben a hajófenékben gyakoroljon, így készüljön a vizsgákra. A szorgos munka nem volt hiábavaló, mert a záróvizsgán (1919. VI. 16.) a maximálisan elérhető 10 pontból 9,25-öt szerzett. Ilyen eredménnyel nem túl sokan büszkélkedhettek. Zenész lett, a Trieszti Városi Filharmonia tagja.

Komáromban a 20-as évek elején, a Dunán „parti kapitányság” alakult; vezetőre, hajózási szakemberre

volt szükség. A hatóságok Polából Krizsán Istvánt – a tanár úr akkor már nyugállományban lévő édesapját – hívták meg Komáromba. 1926-ban Krizsán József is Komáromba jött. A kiváló (olasz) zenész a helyi Szent Benedek-rendi Katolikus Főgimnázium zenetanára lett. Hegedűt tanít, és megbízzák az iskola zenekarának vezetésével; csak ekkor kezdte tanulni a magyar nyelvet. Az általa vezetett zenekar úgy az iskolai, mint a városi rendezvények sikeres szereplője – Krizsán tanár úr pedig a város kulturális életének ismert és elismert személyisége – lett.

A tantestület. A 3. sorban balról a 3. Krizsán József tanár úr

►► Főhajtás Krizsán József zenetanár emléke előtt

Dr. Hajdu Lukács, a bencés gimnázium legaktívabb tanárainak egyike – sok egyéb tevékenysége mellett: a római katolikus hitközösség jegyzője, a Jókai Egyesület irodalmi osztályának elnöke – az 1938/39-es iskolai év történéseit összegző gimnáziumi évkönyvben Emlékezzünk! címmel közölt írást. Amellett, hogy a szerző a cikkben, a „trianoni ítélet” utáni években, a Csehszlovák Köztársaság kormányának a magyar tan nyelvű iskolák (köztük a bencés gimnázium) ellen irányuló folyamatos támadásait is leírta, beszámol a mindenkori tanári testület áldozatos munkájáról, hősies ellenállásáról és becsületes helytállásáról is. Idézet az írásból: „Az intézet neve Szent Benedek-rendi gimnázium. Éppen ezért az emberek, mikor most a felszabaduláskor sokat emlegetik intézetünket, önkénytelenül is állandóan a bencés jelzöt használják. De ezzel nem akarják a világi tanárok érdemét kisebbíteni. (...) Szaktudásukra, képzettségükre, pedagógiai rátermettségükre mindenkor büszkéek voltunk. (...) Szívben lélekben, meggyőződésben egybeforrva mint édes testvérek éltük át együtt a nehéz esztendőket.” Krizsán Józsefet – mint szakembert és „embert”, aki mindig az igazság oldalán állt – a tisztos tanári kar azonnal befogadta, és ő is megszerette kollégáit, a gimnáziumot s a hősmúltú várost, Komáromot. Olyannyira jól érezte magát Komáromban, hogy még Lehár Ferenc hívását is – jöjjön zenekarába – visszautasította. Igaz, közben 1929. májusában házasságot kötött egy (azok szerint, akik ismerték) csodálatosan szép tősgyökeres komá-

romi lánnyal: Zsenicai Skoday Arankával. Egy gyermekük született: Ildikó, akit édesapja nagyon szeretett. Mint Ildikó mondta: „Apu engemet mindenhol vitt magával, nagyon jó apa volt.” Természetesen Ildikó is „zenész” lett; éveken át hegedült édesapja zenekarai-ban; nyugdíjba vonulásáig a helyi zeneiskola harmoni-katanára volt. (Ezúton is hálásan köszönöm neki, hogy értékes dokumentumokat és fotókat bocsátott rendelkezésemre; segített visszaemlékezni kedves hegedűtanáromra.) Krizsán tanár úr boldogságra, meleg ott-honra talált Komáromban. Azt csinálhatta, amire min-dig is vágyott, amit végtelenül szeretett: zenélhetett, zenekarokat vezethetett, zenére és zenével nevelhette az ifjúságot; és olykor-olykor saját szerzeményeit is bemutathatta. Krizsán Józsefet 1931-ben a Városi Ze-neiskola is meghívja óraadó hegedűtanárnak. Dobi Géza hegedűművész, zeneszerző, a Komáromi Művé-szeti Alapiskola éveken át volt igazgatója és tanára (a tanár úr veje) – A szlovákiai zenei élet magyar és ma-gyar származású képviselői című kis lexikonjában – a következőket írja Krizsán tanár úr zeneiskolai tevé-kenységéről: „Az iskola igazgatónőjével, Theil Janká-val, aki a Budapesti Zeneakadémián szerzett diplomát, gyakran szerepeltek szólistaként a város kulturális rendezvényein. Vezetésével értékes tevékenységet fejtett ki a zeneiskola tanulóiból verbuválódott zenekar is. 1934-ben a Komáromi Kultúrpalotában egész estét betöltő hangversenyt adtak.”

A repertoár 1934-ben

Az ifjú Krizsán József

►► Főhajtás Krizsán József emléke előtt

A tanár úr Nádor utcai (házában) otthonában – ha éppen egy-egy tanítvány (még ott is) nem nyaggatott valamilyen hangszert – csendes békesség honolt. Krizsán tanár úr mellett, hogy ismerője és lelkes művelője volt a magyar kultúrának, a magyar konyhát is nagyon kedvelte; beleértve kedves felesége főztjét is. Aranka asszony viszont annak ellenére, hogy nem volt kimondottan zeneértő, tisztelte férje szaktudását, nagy elismeréssel volt férje eredményes munkája iránt, látogatta hangversenyeit. Ha a tanár úr nem zenélt, nem tanított, akadt egy kis szabad ideje, kedvtelésének hódolt: tekézett. A háború azonban a Krizsán család életét is megnehezítette. 1944-től mind a gimnáziumban, mind a zeneiskolában szünetelt a tanítás; a tanár úr, hogy családját eltarthassa, segédmunkára kényszerült. A zeneiskola utódintézményében, a művészeti népiszkolában csak 1950-ben indult újfent a tanítás. Az intézet igazgatójává Krizsán Józsefet nevezik ki. A tisztséget 1955-ig töltötte be, majd nyugdíjazásáig a zeneiskola volt a kenyéradója: hegedűtanárként dolgozott, és sikeresen vezette az iskola zenekarát. A komáromi magyar gimnázium 1950-ben nyitja meg újra kapuját, azonban – a tanügyben mindmáig dúló, lélekölő technokrata szemléletmód következtében – középiskoláink nevelési rendszeréből fokozatosan teljesen száműzték a művészetre, a zenére s a zenével való nevelést. Így, az egykor felettébb gazdag zenei életet élő komáromi bencés gimnáziumnak – amelyben országos híré 120 tagú énekkar és Krizsán József vezetésével (több évtizeden át) 25-30 tagú szimfonikus zenekar is működött – az utódintézményében már nem volt szükség zenetanárra.

Egy a zenekarok közül 1942-ben

A II. világháború utáni 50-es években Komárom kulturális életének újjáéledése – más városainkhoz hasonlóan – a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége, a Csemadok keretében indult. Falvainkban és városainkban különféle műkedvelő csoportok – színjátszó, néptánc; énekkarok, zenekarok – alakultak. A Csemadok Komáromi Helyi Szervezetének első zenekara is Krizsán József vezetésével, zömmel a tanár úr egykori növendékeiből verbuválódott.

Sikeresebbnél sikeresebb hangversenyeikkel és irodalmi–zenés összeállítások, operettek közreműködőként sok szép élményben részesítették, a kultúra-kedvelő komáromiakat.

Az 1. Csemadok-zenekar

Ha én Krizsán József tanár úrra gondolok, képzeletben azonnal az Evangélikus templom udvarában álló épület jelenik meg, amelyben zeneiskolás koromban (s majd még huzamosabb ideig) a Zeneiskola működött. Az épület egy „előszobányi” kis helységében ül „Pepi-bácsi” (ahogy kollégái szólították) – elmaradhatatlan Glóbus cigarettája a hamutartóban füstölög –, és kottát ír; közben hallgatja és javítgatja (mindig volt rajta mit) hegedülésemet. A mindig várvavárt szerdai zenekarpróbák emléke is mindmáig élénken él emlékezetemben. Ezeken a csodálatos délutánokon kóstolhattam bele a közös muzsikálás számomra mással nem pótolható élményébe, örömébe. Ma is felkapom a fejem, és „gyermek leszek újra”, ha olyan zeneművet hallok felcsendülni, amelyet Krizsán tanár úr „szabott testre” és tanított be nekünk; néhány a sok közül: Schubert: Katonainduló; Három a kislány – egyveleg; Dvořák: Humoreszk; Mascagni: Parasztbecsület – nyitány stb. Felejthetetlenek a zenekarral való fellépéseink a Kultúrpalotában (ma Dunamenti Múzeum) és vendégszerepléseink, például Érsekújvárott, Duna-szerdahelyen és másutt.

Főiskolásként néhányszor még felkerestem szeretett és tisztelt tanáromat. Örömmel vette, hogy úgy döntöttem: zenepedagógus szeretnék lenni. 1963-ban már Brünmben töltöttem a kötelező katonai szolgálatot, oda kaptam a számomra szomorú hírt: Krizsán József tanár úr december 24-én elhunyt.

Ebben az évben van 100. éve annak, hogy a komáromi gimnázium – „főgimnáziummá” lépett elő, és 100 éves az épülete is. Csupán a véletlen műve, hogy a 100 éves évfordulók és Krizsán tanár úr halálának 45. évfordulója egybeesnek. Mint a gimnázium öregdiákja és Krizsán József egykori növendéke, fontosnak tartottam ezúton is megemlékezni a tanár úrról, azért is, mert ő volt a bencés gimnázium utolsó zenetanára.

(Befejezés a 15. oldalon) ►►

*Az alma mater ma...***Sokfelé jártunk, sok mindent láttunk**

Bár június végén nekünk - diákoknak - kicsengettek, a szünet sem telt el eseménytelenül. Július első hetében a Cultura Nostra Kárpát-medencei történelemverseny győztes csapataként egy hetes táborozáson vehettünk részt. Deák Irén tanárnő, Paksi Julianna és jómagam alkottuk a kis csapatot, amely a pannonthalmi apátság által szervezett mozgótáborban ismerhette meg a Dunántúl néhány városát. Lehetőségünk volt az apátság levél- és könyvtárának alapos megismerésére, még első írásos nyelvemlékünk eredetijének megtekintésére is. Az estét a főapáttal való kötetlen beszélgetés tette igazán hangulatossá, na meg a közben felszolgált finom apátsági borok. A hét további részén bejártuk a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot, fürdőztünk a Balatonban, megtanultunk porcelánrózsát készíteni a herendi porcelángyárban. Az utolsó napokat a királynék városában, Veszprémben töltöttük, így egészen testközelből átélhettük a történelmi légkörü város mindennapjait.

Négy, a filmművészet iránt érdeklődő gimnazista a balatonalmádi Filmworkshop táborba kapott meghívást, Molnár Csaba filmrendező - öregdiáknak köszönhetően. Elmondásuk szerint egy nagyon jó hangulatú tábor volt, amit néhány éve rendeznek meg a visegrádi négyek jegyében; így magyar, szlovák, lengyel és cseh résztvevőket is vártak a táborba. A gimnázium diákjai a szlovákiai csapatot képviselték, s különböző csoportokba osztva forgattak, tanulták a profi filmkészítés csínját-bínját. Minden nemzet képviselői levetítették a magukkal hozott hazai filmjeiket, ill. a helyszínen éjjel-nappal szorgosan készítettek is.

Deák Katalin és Paksi Julianna Németországban tölthették szünidejük egy jelentős részét, fejlesztve német nyelvtudásukat. Katalin a Nemzetközi Diákolimpia résztvevőjeként, Julianna pedig rangos pályázatot nyerve jutott a táborozáshoz, ahonnan tele új barátokkal és élményekkel tértek haza.

►► Főhajtás Krizsán József emléke előtt

Zeneiskolai zenekara 1959-ben
(Balról a 4., a harmonikás mellett, az írás szerzője)

Vallom, mert hiszem: akire szeretettel emlékezünk, annak szellemisége továbbra is él; segít bennünket eligazodni az élet útvesztőiben.

Stirber Lajos, ny. pedagógus

Deák Irén tanárnő, Kovács Orsolya és Paksi Julianna
Várszegi Asztrik pannonthalmi főapát társaságában.

Kovács Orsolya, Farsang István és Baranyai Tímea, a
földrajzverseny résztvevői.

Még egy táborról fontos beszámolnunk. Augusztus elején a Kárpátok Nemzetközi Földrajzverseny döntősei is kirándulhattak. Ez a járság ismereti tábor azonban nem csak szórakozásról, hanem kemény tanulásról is szólt. Hiszen a verseny végső fordulóját az utolsó napon bonyolították le, ahol a tábor ideje alatt szerzett ismeretek felhasználására is szükség volt. Így a visontai erőműben, a jársági településeken és rendezvényeken, a Tápió-Hajta Tájvédelmi Körzet területén, az Electrolux hűtőgyárban és Jászberény városában töltött napok valóban mély lenyomatot hagytak a táborozók lelkében. Ezt bizonyítja az is, hogy a gimnázium tanulói hazahozták az első és a harmadik helyezést, sőt egy különdíjat is.

Összefoglalva egy nagyon mozgalmas nyarat hagytunk a hátunk mögött, és nem csak élményekkel, de sokrétű tudásanyaggal is gazdagodva vághatunk neki az új iskolaévnek. Köszönet ezért szüleinknek, tanárainknak s az öregdiákoknak!

Kovács Orsolya

Válasz Wass Albertnek

Vigasztalásul azt üzented:

A víz szalad, a kő marad.

De tudod-e, hogy van olyan kő,

Amelynél nem kő az alap?

Csak laza salak a talaja,

Amit férges is lágyítanak.

Tudod-e, mily ereje van

A kegyetlenül sodró árnak?

Mely lent, mélyen a víz alatt,

A kő alól csak mossa egyre

A felázott lágy talajt.

Tudod-e, milyen ereje van

Iszapnak, szennynek, rút

mocsárnak?

Ha összefognak a kő ellen,

És Esztendőig aláásnak?

Tudod-e, hogy ártó a szél,

Ha esztendőig mindig egyre fúj,

És nem mint vihar elsodor,

Csak a kő alá réseket fúr?

Csak partról partra taszítja lassan,

Amíg kiszakad az alapjából,

S ledől a sárba fejveszetten,

A csatornalé prédájául?

Tudod-e, hogy gyűlölség-láva,

Gonoszság-kohó követ is olvaszt?

S a szegény kő, bármily nehéz is,

Vulkán torkában csak megolvad?!

Tudod-e, hogy a rabság könnye

Ereket vág a sziklakőbe?

És ha eljön a rabtartó fagy,

Tagokat repeszt le belőle?

És még több veszélye is van a kőnek:

Ezer pusztító ellensége!

Ha odahagyják az időnek,

Felmorzsolja, és egyszer csak vége.

Mert igaz, hogy a víz szalad,

De örökké még a kő sem marad!

Ne hagyjátok sorsára könnyen,

Hogy szalad a víz, de a kő marad!

Segítetek tövét megóvni,

Hogy el ne mossa az áradat,

Be ne temesse bűzös iszap,

El ne sodorják gonosz szelek,

Meg ne olvassa gyűlölség-láva,

Szét ne morzsolják fagyos szelek.

Hidd le nekem, már is pusztul,

Gyengül, és egyre kevesebb,

Lába inog már, dereka reped,

Taszítják sodró vad szelek.

Most még nem késő, segíthettek!

Fundamentuma még maradt,

De lemállottak az oldalak!

S ha soká mossa szaladó vizek,

Itt kő még kövön sem marad.

(Ismeretlen szerző)

A tagsági összejevetel PROGRAMJA:

10⁰⁰ Szózat

10¹⁰ A Selye János Gimnázium
diákjainak műsora

10²⁰ Ünnepeles megnyitó
dr. Bastrnák Ferenc, a Baráti
Kör elnöke
dr. Bastrnák Tibor, Komárom
város polgármestere
Andruskó Imre, az SJG
igazgatója

10⁵⁰ Tájékoztató a Baráti Kör
tevékenységéről és anyagi
helyzetéről — dr. Bastrnák
Ferenc, a Baráti Kör elnöke
A következő időszak céljai és
teendői — javaslatok

12³⁰ Himnusz

13⁰⁰ Ünnepi fogadás

A lapban megjelenő írásokat és képeket a szerzők honorárium nélkül bocsátják a szerkesztők rendelkezésére. A lap szerkesztését, tördelését, lektorálását és nyomdai előkészítését önkéntesek végzik, ugyancsak honorárium nélkül. Ha lehetőségeid megengedik, a nyomdai költségekhez való önkéntes hozzájárulásodat örömmel nyugtázzuk.

Köszönjük.

*

A diákévekre emlékező (közérdeklődést feltételezhető) írásaitokat, a lapot színvonalasabbá tevő javaslataitokat a szerkesztőbizottság várja és örömmel fogadja!

A Komáromi Öregdiák-ba szánt írásokat és egyéb közleményeket a

**Selye János Gimnázium, „Öregdiákok”,
94501 Komárno, ul. bisk. Királya 5**

vagy a jarnipot@gymhskn.edu.sk címre várjuk.

A Komáromi Öregdiák régebbi számai megtalálhatók az Interneten, a gimnázium honlapján érhetők el:

www.sjg.komarno.sk/oregdiak/kezdo.htm

Komáromi Öregdiák – Hírlevél. Kiadja a Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak

Baráti Köre. Belső használatra. A kiadásért felel: Dr. Bastrnák Ferenc.

A szerkesztőbizottság vezetője: Stirber Lajos, tagjai: Jakabné Lelkes Ilona, Oláh Imre, Szabóné Marosi Ilona, dr. Viola Pál. Munkatársak: Fehérné Kürthy Erzsébet, Kovács György, Béres János.

Tördelészerkesztő: Lovász Gabriella. Nyomta a Komáromi Nyomda Kft.